

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Ze života JČMF

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 14 (1969), No. 3, 156--162

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/139907>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1969

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

ZE ŽIVOTA JČSMF

Charakteristika činnosti Slovenského výboru JČSMF SAV za rok 1968

Činnosť SV v roku 1968 bola zameraná na tieto hlavné úlohy:

1. Podnecovať a pestovať vedecké a odborné práce a podnecovať vedeckú i publikačnú činnosť.
2. Utužovať spoluprácu vedy s praxou a prenášať nové poznatky vedy do širokých radov vedec-kých i odborných pracovníkov a učiteľov.
3. Podnecovať a podporovať snahy o zvýšenie odbornej a ideologickej úrovne vyučovania a starať sa o zvyšovanie odbornej i ideologickej úrovne členov.
4. Propagovať a popularizovať výsledky pokrokovej vedy.
5. Pomôcť rozvíjať matematické a fyzikálne talenty, pomôcť starať sa o nadaných žiakov na matematiku a fyziku v rámci súťaží MO a FO.
6. Pripraviť a uskutočniť Slovenský zjazd, na ktorom sa zaujme stanovisko k novému usporiada-niu organizačnej štruktúry JČSMF a plniť úlohy vyplývajúce z rezolúcie Slovenského zjazdu.

Slovenský výbor ako riadiaci orgán JČSMF — SAV na Slovensku plnil uvedené úlohy prostredníctvom svojich 7 pobočiek. S riadením činnosti zapodievali sa PSV, komisie pri SV a SV na svojich 18 zasadnutiach (PSV a komisie — 14, SV — 4) a na Slovenskom zjazde (20.—21. V.), z ktorých bolo vydaných 14 obširných záznamov. Úlohy boli plnené takto:

1. Podnecovanie a pestovanie vedeckej a odbornej práce a podnecovanie vedeckej a publikačnej činnosti zabezpečovali krátkodobé a dlhodobé semináre (Bratislava 11, Košice 9, Nitra 1, Prešov 2, Žilina 3), ďalej prednášky samostatné a v cykloch, ktoré pobočky poriadali v sídlach pobočiek i mimo nich. V zmysle vytýčených úloh semináre i prednášky mali úspech, čoho dôka-zom je aktivita mladých vedeckých pracovníkov — členov JČSMF a ich publikačná činnosť. Semináre a prednášky sa uskutočňovali v spolupráci s vysokými školami.

2. O utužovanie spolupráce vedy s praxou sa starali takmer všetky pobočky. Už tradičné letné školy a školenia, ktoré sa uskutočnili v Košiciach (6dňové pre uč. mat. ZDŠ, 4dňové pre uč. fyzik. ZDŠ), v Prešove (7dňové pre uč. fyzik. a 6dňové pre uč. mat.) vo Zvolene (6dňové pre učiteľov — stredoškolských profesorov matematiky) a v Žiline (dvojdnové v šiestich okresoch — pre uč. mat. ZDŠ). Tieto školenia sa organizovali v spolupráci s VÚP cez OPS. Niektoré pláno-vané školenia (Bratislava, Nitra) nemohli byť uskutočnené pre mimoriadne udalosti v auguste. Uskutočnené školenia a školy splnili úlohu prenášania nových poznatkov vedy do radov učiteľov ZDŠ a stredoškolských profesorov matematiky a fyziky. Úlohu zabezpečiť prenášanie nových poznatkov vedy do radu vedec-kých i odborných pracovníkov mali splniť pripravované: Koloqium teorie množín (Košice), Celoštátna konferencia o vyučovaní matematiky a desk. geometrie na vysokých školách technických (Košice), seminár technického kreslenia (Košice) a celoštátny seminár „Absorbcia a rýchlosť šírenia sa ultrazvuku v pevných látkach“ (Žilina), z ktorých sa uskutočnil iba posledný 4denný seminár v Žiline za účasti 57 vedeckých pracovníkov. Ostatné, košickou pobočkou plánované semináre, sa neuskutočnili pre augustové udalosti. Na týchto školeniach a seminároch odznelo za rok 1968 spolu 370 prednášok, ktoré si vypočulo 3338 účastníkov spomínaných akcií.

3. V podnecovaní a podporovaní snahy o zvýšenie odbornej a ideologickej úrovne vyučovania mal Slovenský výbor JČSMF usmerňovať a koordinovať činnosť cez svoje komisie pre moderni-záciu vyučovania matematiky a fyziky. Z týchto komisií prvá (mat.) nevypracovala, druhá vypracovala koncepciu svojej činnosti, ktorá bude podkladom pre ďalšiu činnosť. Ináč už spomí-nané letné školy a školenia, ktoré sa uskutočnili v júli, v auguste — októbri boli zamerané na mo-

dernizáciu vyučovania matematiky a fyziky — plnili túto úlohu úspešne. Úspešne plnili túto úlohu i Klub matematikov, Klub fyzikov, celoročný kurz pre učiteľov mat. ZDŠ (uskutočnené celkom 27 prednášok, ktoré si vypočulo 750 účastníkov v Bratislave, ďalej modernizačný krúžok v Prešove (10 prednášok — 120 účastníkov) a seminár tech. kreslenia (Košice). Na modernizáciu vyučovania matematiky a deskriptívnej geometrie na vysokých školách bola zameraná i celoštátna konferencia o vyučovaní matematiky a deskriptívnej geometrie na vysokých školách technických, ktoré mala pripravené košická pobočka (neuskutočnené).

4. Propagovanie a popularizovanie výsledkov pokrokovej vedy zabezpečoval SV JČSMF cez svoje pobočky samostatnými prednáškami i prednáškami v cykloch v sídlach pobočiek i v okresoch oblastí pobočiek. Pobočky organizovali tieto prednášky samostatne, alebo v spolupráci s vysokými školami, inštitúciami výskumných ústavov, Socialistickou akadémiou a pod. S týmto zameraním uskutočnili sa v jednotlivých pobočkách prednášky pre vedeckých prlčovnikov, pre stredoškolských profesorov a učiteľov ZDŠ. Boli to jednak *pôvodné* prednášky, a to vedecké (81 pre 1340 osôb) a didaktické (17 pre 551 účastníkov), jednak *referatívne* prednášky, a to vedecké (spolu 179 pre 3477 účastníkov) a didaktické (127, ktoré si vypočulo spolu 4034 osôb).

5. Úlohu pomôcť rozvíjať matematické a fyzikálne talenty, starať sa o nadaných žiakov na matematiku a fyziku a napomáhať súťažiam MO a FO plnili pobočky jednak uskutočňovaním prednášok a cyklov prednášok pre mládež s matematickou náplňou: 342 prednášok si vypočulo spolu 5811 žiakov, s fyzikálnou náplňou: 120 prednášok pre 2182 žiakov), jednak organizovaním sústreďení pre najnadanejších žiakov v matematike (úspešní riešitelia MO), ktoré previedli pobočky Nitra, Žilina a Košice, ako i organizovaním krúžkov matematiky a fyziky či už priamo na školách, alebo pri niektorej vysokej škole (Bratislava, Košice, B. Bystrica a Žilina). Uvedené sústreďenie pripravila i Zvolenská pobočka, no pre augustove udalosti sa toto sústreďenie neuskutočnilo. Sústreďenie úspešných riešiteľov MO — pobočka žilinská v Kunerade a pobočka košická v Tat. Lesnej, úspešných riešiteľov FO — nitrianská pobočka v Nitre, sa zúčastnilo spolu 54 + 40 žiakov, ktoré si vypočuli spolu 35 + 25 prednášok. Zvlášť nadaným žiakom prevažne kategórie A venovali pozornosť pobočky v spolupráci s vysokými školami. Túto úlohu úspešne pomohli plniť príslušné komisie pri SV.

6. Slovenský výbor pripravil *Slovenský zjazd*, ktorý sa uskutočnil v dňoch 20. a 21. mája 1968 v Červenom Kláštore. Na tomto zjazde sa hodnotila činnosť za posledné trojročné obdobie (od mája 1965), zaoberalo sa návrhmi nového usporiadania a organizačnej štruktúry JČSMF a koncepciou činnosti JČSMF v nasledujúcich rokoch. Boli prijaté uznesenia, podľa ktorých:

- a) sa majú v rámci JČSMF vytvoriť dva rovnoprávne časti, združujúce matematikov a fyzikov v českých krajinách ako JČMF a na Slovensku ako JSMF,
- b) vnútorné organizácie diferencovať na prácu v sekciách matematiky, fyziky, poprípade i ďalších,
- c) SV má vypracovať projekt činnosti s prihliadnutím na ciele JČSMF na podmienky a na požiadavky našej spoločnosti v období vedecko-technickej revolúcie, aby sa
  1. zvýšila aktivita členov na podporu všetkého progresívneho v oblasti vedeckej i v oblasti vyučovania matematiky a fyziky,
  2. naďalej sa posilňovala tradičná jednota organizácie našej vedeckej spoločnosti ako stavovskej a záujmovej organizácie,
- d) JČSMF má zaujímať správne miesto vo vnútornej organizácii nášho štátu.

Okrem toho zjazd prijal uznesenie, aby po schválení nových stanov Celoštátnym zjazdom v roku 1969 bol zvolaný mimoriadny Slovenský zjazd.

V zmysle uznesení Slovenského zjazdu SV JČSMF zhrnul zatiaľ materiály pre vypracovanie koncepcie činnosti v nastávajúcom období. Materiál už dodali takmer všetky komisie a spracuje ich ustanovená prípravná komisia, ktorá do mimoriadneho Slovenského zjazdu pripraví i návrh na projekt činnosti.

Po Slovenskom zjazde v máji 1968 pracovalo predsedníctvo Slovenského výboru JČSMF SAV v tomto zložení:

Predseda:	prof. dr. <i>Michal Harant</i>	I. tajomník:	dr. <i>Ladislav Berger</i>
I. podpredseda:	prof. dr. <i>Ján Vanovič</i>	II. tajomník:	dr. <i>Mikuláš Blažek</i> , CSc
II. podpredseda:	prof. dr. <i>Cyril Palaj</i>	hospodár:	<i>Anton Dubec</i> , prof. SPŠS.
III. podpredseda:	prof. dr. <i>Juraj Dubinský</i>		

Slovenský výbor JČSMF má teraz 30 členov a 1 + 2 revízorov. Jednotliví členovia SV zastávajú určité funkcie (vedúci komisii) a sú medzi nimi predsedovia a tajomníci pobočiek, ktorých počet sa nezmenil.

Pokiaľ ide o publikačnú činnosť, vydáva zatiaľ SV JČSMF (pobočkou v Žiline) Zpravodaj, v ktorom sú uvádzané i zprávy z ÚV JČSMF. Tento Zpravodaj vychádza zatiaľ dva razy do roka nákladom 400 ks, je tlačený a obdržia ho zdarma členovia pobočky v Žiline, pobočky JČSMF na Slovensku a členovia SV JČSMF. Zpravodaj sa má postupne stať výlučne Zpravodajom SV. Ináč členovia SV a pobočiek JČSMF sa podieľajú na vydávaní publikácií (Pokroky, Rozhľedy mat. a fyz., Matematika v škole a Fyzika v škole) jednak ako členovia redakčných rád, jednak ako prispievatelia alebo recenzenti.

Pokiaľ ide o členstvo, je takto rozvetvené:

35% — učiteľov škôl I. cyklu, 30% — stredoškolských profesorov, 30% — pracovníci vysokých škôl a vedeckých ústavov, 5% — študenti.

Vekové rozloženie:

do 30 rokov 40%, 30—40 rokov 25%, 40—50 rokov 15%, 50—70 rokov 19% a nad 70 rokov 1%.

Zatiaľ veľké pobočky (Bratislava, Žilina, Košice) majú výpomocnú administratívnu silu (na zmluvu o dielo) — od 1. januára 1969 bola prijatá plno platená admin. sila, ktorá t.č. pracuje v miestnosti SV na Štefanikovej ul. 41 (čís. dverí 38) v Bratislave.

Ladislav Berger

O prázdninových školeniach učiteľov matematiky v roku 1968 na Slovensku

V posledných rokoch je možné pozorovať, že prázdninové školenia sa časove pripravujú v dvoch etapách. Prvá etapa prebieha začiatkom letných prázdnin a druhá koncom letných prázdnin, poprípade v prvých dňoch začiatku nového školského roku. Zo známych dôvodov bola druhá etapa v roku 1968 značne narušená a tak pripravované akcie sa buď vôbec neuskutočnili, alebo sa uskutočnili v náhradných termínoch so značne skráteným programom.

Od 1. do 6. júla 1968 sa konalo v budove SPŠ v Brezne školenie profesorov matematiky SVŠ a SPŠ pre celý Stredoslovenský kraj. Školenie pripravila Pobočka JČSMF vo Zvolene za spolupráce s KPÚ v Banskej Bystrici. Účelom školenia, ktoré súčasne bežalo v dvoch cykloch, bolo oboznámiť vyučujúcich s modernizačnými snahami v matematike, ako aj rozšíriť poznatky z niektorých disciplín matematiky. Odznali prednášky: Optimalizačné princípy, Dynamické programovanie, Variačný počet, Nomografia, Sústavy rovníc a nerovností, Riešenie rovníc simplexovou metódou, Číselné programovanie, Indexové čísla, Združovanie nomogramov a iné grafické metódy, Prehľad problematiky numerických a štatistických metód, Použitie diferenciálneho počtu v geometrii a mechanike, Vektorové priestory, Rovinná afinná geometria, Rovinná eukleidovská geometria, Determinanty a orientácie, Neuchâtelský program. Prednášali: *Nožička, Lommatzch, Palaj, Harant, Medek, Budinský, Frantíková*.

Frekventanti školenia požadovali, aby v budúcnosti sa takýchto školení zúčastňovali prislušní inšpektori a zástupcovia Ministerstva školstva, aby bola daná možnosť prediskutovať a riešiť rôzne problémy, ktoré prax stále so sebou prináša.

Na školení odznelo celkom 25 prednášok (zo skorej uvedených tém, boli niektoré prednášané na pokračovanie), počet účastníkov 49. Z prostriedkov JČSMF bolo uhradené celkom 4031,60 Kčs, z prostriedkov KPÚ 6854,— Kčs.

Pre druhú etapu boli pre celý Stredoslovenský kraj plánované po okresoch školenia pre učiteľov matematiky na ZDŠ. Z plánovaných školení sa v auguste 1968 uskutočnili len v okresoch Lipt. Mikuláš, Považská Bystrica a Žilina, ktoré poriadala Pobočka JČSMF v Žiline. V náhradných termínoch boli školenia v okresoch Čadca, Dolný Kubín, ktoré poriadala Pobočka JČSMF v Žiline a v okresoch Banská Bystrica, Prievidza, ktoré poriadala Pobočka JČSMF Zvolen. Obsahom týchto školení boli metodické pokyny k riešeniu úloh MO, kategórie D, inštrukčiaz pre vedenie krúžkov z matematiky na ZDŠ a niektoré modernizačné prvky v matematike. Po organizačnej stránke uvedené školenia pripravovali OPS v okresoch.

Od 1. do 6. júla 1968 sa konalo v chatovej základni Dedinka školenie profesorov matematiky škôl II. cyklu a súčasne školenie učiteľov matematiky ZDŠ pre celý Východoslovenský kraj. Školenia pripravili pobočky JČSMF v Košiciach a Prešove v spolupráci s KPÚ v Prešove. Program školení bol zameraný na tri hlavné úlohy:

- a) problémy uskutočňovania modernizácie vyučovania matematiky,
- b) odborné témy rozširujúce vedomosti frekventantov školenia,
- c) aktuálne otázky vyučovania matematiky v súčasnej dobe.

Tieto hlavné úlohy boli vysvetľované v nasledovných prednáškach: Moderná matematika, jej vyučovanie a príprava, Množiny a relácie, Grupy v modernej matematike, Matematika v rozvoji budúcej spoločnosti a jej dnešné poslanie, Príprava na zavedenie modernizácie vyučovania matematiky, Funkcie a grafické metódy v školskej praxi, Konštrukčné úlohy v učive geometrie, Stereometria — mnohosteny, Dôkazové úlohy v geometrii. Prednášali: *Korous, Harant, Strečko, Jendrek, Jucovič, Franíková, Kočíš, Ilaš.*

Program prázdninového školenia učiteľov ZDŠ bol zostavený podľa námietok celoštátnej konferencie JČSMF v Senopšich, konanej v apríli 1968. Odznené prednášky je možné považovať za prvú časť dvojročného cyklického školenia učiteľov matematiky ZDŠ. Na školenie bolo prihlásených viacej ako 100 záujemcov, KPÚ vybral z nich 30, a to zo škôl s vonkajšou diferenciáciou. Žiaľ, bez bližšieho ospravedlnenia na školenie nenastúpilo 10 učiteľov. Školenia profesorov matematiky škôl II. cyklu sa zúčastnilo 15. Z prostriedkov JČSMF bolo uhradené celkom 2723,40 Kčs.

Pripravovaná druhá etapa školenia nebola uskutočnená.

Pavel Kršňák

Zprávy z poboček

Praha

Výročná schůze pobočky se konala 28. února 1968 na pedagogické fakultě Karlovy univerzity za přítomnosti 31 členů. V první části schůze promluvil doc. RNDr. *Petr Vopěnka* o moderních směrech v matematice, ve které seznámil přítomné s budováním matematických teorií pomocí jazyka, formulí a axiomů a ukázal to na teorii množin. V druhé části schůze byl zvolen dosavadní výbor pobočky v čele s předsedou doc. RNDr. *Josefem Dibelkou* a jednatelem *Rudolfem Rychlým*. V diskusi o činnosti pobočky se naléhavě žádalo, aby se věnovala zvýšená pozornost výuce matematiky a fyziky na středních školách a aby se JČSMF nezabývala jen teorií, ale aby se věnovala více výpočetní technice a jejímu vlivu na vědecký rozvoj matematiky a fyziky. Také se vyžadovala informovanost o činnosti JČSMF a zdůrazňovala se nutnost hledání prostředků, jak učinit členství v JČSMF přitažlivější.

Výbor pobočky konal v roce 1968 celkem 6 schůzí, ve kterých se zabýval především přípravou akcí pobočky. Lednová a únorová schůze byly věnovány přípravě výroční schůze, květnová a červnová přípravě na český sjezd JČSMF, zářijová schůze přípravě kursů pro nadané žáky středních škol, listopadová připomínám k návrhu stanov JČSMF.

Všechny výborové schůze se průběžně zabývaly přípravou besed, které pobočka pořádala ve spolupráci s Klubem školství každý první čtvrtek v měsíci v místnostech Klubu školství. O program besed se obětavě staral předseda pobočky doc. RNDr. *Josef Dibelka*. Na lednové besedě přednášel doc. RNDr. *Karel Drbohlav* o zkušenostech s výukou matematiky v USA, na únorové besedě *Evžen Kindler* o výpočetní technice a o diskusi o výuce programování v Oslo, na březnové prof. RNDr. *Karel Hauříček* o konferenci o základech geometrie v Oberwolbachu v NSR a *Josef Novák* o výuce matematiky v NDR a v NSR. Na dubnové besedě předvedl dr. *E. Schröder* z NDR své světelné geometrické modely a ukázal jejich užití při vyučování geometrie. Na květnové besedě byla diskuse o přestavbě středního školství, kterou uvedl inspektor MŠ *Josef Bartůnek*. Na říjnové besedě přednášel inž. *Gustav Tauš* o zajímavostech z cesty za západoevropskými televizními vysílači, na listopadové prof. *Čestmír Šimáně* o návštěvě indického atomového střediska a na prosincové besedě informoval dr. *František Zitek* o mezinárodní matematické olympiádě v Moskvě.

Ve spolupráci s Krajským pedagogickým ústavem v Praze zajišťovala pobočka cyklus přednášek z fyziky, které organizoval *Miroslav Voráček*. V lednu dobíhal kurs o elektronice přednáškou ing. *Jiřího Cetkovského* o mikroelektronice. V letním semestru 1968 proběhl cyklus 4 přednášek o fyzice kovů: inž. *Miroslav Roubal*: Úvod do fyziky kovů, inž. *Jaroslav Tykva*: Fyzikální vlastnosti kovů, inž. *Josef Šhon*: Mechanické vlastnosti kovů, inž. *Rad. Pech*: Vlastnosti kovů za vysokých teplot. V zimním semestru škol. roku 1968/69 probíhá cyklus čtyř přednášek inž. *Jiřího Pazderáka* o barevné televizi. Přednášky z fyziky se konají každý měsíc a mají svůj stálý kádr návštěvníků.

Pobočka pořádala na pomoc MO a FO instruktážní přednášky pro učitele i pro žáky. Přednášky pro MO a ZDŠ obětavě organizoval *Karel Jakoubek*. Pro fyzikální olympiádu zajišťoval přednášky *Miroslav Voráček*, pro matematickou olympiádu dr. *František Běloun*. Celkem bylo ve škol. roce 1967/68 absolováno 175 hodin přednášek. V roce 1968/69 tato akce pokračuje.

Pobočka pořádala přednášky pro nadané žáky středních škol. V I. čtvrtletí 1968 pokračovaly ještě přednášky z matematiky a fyziky zahájené v říjnu 1967. Celkem bylo ve škol. roce 1967/68 odpřednášeno 187 hod. Ve škol. roce 1968/69 byly z úsporných důvodů otevřeny pouze čtyři kurzy z matematiky, které se pravidelně konají každých 14 dní.

Modernizační kroužek z fyziky, vedený prof. dr. *Emilem Kašparem*, DrSc., konal dvě schůze, na kterých se zabýval reformovanými studijními plány na matematicko-fyzikální fakultě a matematickými modely ve fyzice.

Rudolf Rychlý

Pardubice

Činnost pobočky JČMF v uplynulém roce nebyla zcela uspokojivá. Pro značnou část členů Jednoty znamená účast na akcích pořádaných pobočkou ve spolupráci s KPÚ v Hradci Králové uvolnění ze zaměstnání na celý den. Vzhledem k pětidennímu vyučovacímu týdnu vznikají na školách značné potíže při uvolňování učitelů pro mimoškolní akce.

Pro pracovní zatížení členů výboru MO nebylo možno provést předběžnou přípravu řešitelů úloh MO. Místo toho byl ve dnech 8.—20. 7. uspořádán kurs pro úspěšné řešitele úloh MO. Školení vedli s. *Laštovka* (část alg. a geom.) a s. *Hylenka* (část arit.).

Pro nadané žáky v matematice z 9. tř. ZDŠ byl pořádán kurs z matematiky, v němž byly prohloubeny základy učiva z předcházejících tříd. Část geometrickou vedl s. *Kubát*, část algebraickou a aritmetickou s. *Hylenka*. Účastnili se jej žáci, kteří pokračovali ve školní docházce na některé střední škole. Cílem kursu bylo připravit žáky pro náročnější studium matematiky ve specializovaných matematicko-fyzikálních třídách na SVVŠ. Avšak stejně jako v předcházejících letech, podstatná část účastníků kursu studuje na středních odborných školách.

Kurs pro řešitele úloh FO byl uskutečněn jen na SVVŠ v České Třebové. Kurs, který vedli *Z. Chudá*, *F. Sís* a *J. Zábrodský*, měl zdařilý průběh. Pravidelná účast byla 15 žáků.

Pro členy Jednoty byly uspořádány tyto přednášky:

25. 1. *F. Běloun*: Práce s učebnicemi pro 6.—9. r. ZDŠ. 13. 2. *J. Schwaller*: Kurs technického kreslení pro učitele SVVŠ, 1. č. 14. 2. *K. Hyršovský*: Kurs technického kreslení pro učitele SVVŠ, 2. č. 14. 3. *J. Šedivý*: Modernizace školské matematiky 1. č. 18. 3. *J. Šedivý*: Modernizace školské matematiky, 2. č. 27. 6. *V. Skalický*: Teorie množin.

Ve dnech 1.—6. 7. byla pro učitele matematiky na středních školách uspořádána letní škola v Jevíčku. Program byl následující:

J. Šedivý: Zobrazení, grupy — 18 hodin. *J. Zieris*: Lineární programování — 18 hodin.

Průběh kursu i jeho náplň byly účastníky kursu hodnoceny příznivě. Nevýhodou v přednáškách lineárního programování bylo, že přednášející byl nucen zopakovat maticový počet a některé partie o množinách, čímž byl původní program přednášky poněkud zkrácen. Letní školy se zúčastnilo 28 posluchačů.

V posledním čtvrtletí pro nedostatek vhodných termínů nemohla pobočka uspořádat žádnou akci.

Výbor pobočky JČMF se scházel ke svým schůzím pravidelně. Účast byla 80%. Ke dni 31. 12. 1968 měla pobočka celkem 55 členů. Za trvalý úkol si vytkla získávání nových členů Jednoty, hlavně mezi nově nastupujícími učiteli matematiky a fyziky. Tato akce se příliš nedaří.

Knihovna pobočky obsahuje 856 svazků. Následkem zmenšení dotací pro knihovnu není možno zakoupit z odborné literatury každou publikaci, o kterou by členové Jednoty měli zájem.

Josef Zieris

Olomouc

V roce 1968 přednášeli v pobočce *N. K. Stephanidis* z Technické university v Berlíně na téma *Irgendwelche Probleme der Integralgeometrie* (23. 3.) a *L. Sodomka* z VŠST v Liberci na téma *Vysoké tlaky a mechanicky buzená luminiscence* (29. 4.). Na výroční členské schůzi dne 14. 3. referoval *B. Havelka* z UP v Olomouci o nových směrech v optice, zejména o holografii.

Vědecký seminář o problémech teoretické optiky pokračoval referáty *V. Malíška* (Teorie grup a jejich užití ve spektroskopii; 18. 1.), *P. Chmely* (Fenomenologická teorie generace vyšších harmonických frekvencí při šíření elektromagnetických vln v nelineárním prostředí; 22. 2.), *J. Kvapila* (Použití holografie; 21. 3.), *O. Novákové* (Nové poznatky ve fyziologické optice; 18. 4.), *R. Horáka* (Obecná korelační teorie kvantovaného elektromagnetického pole; 24. 10.).

V pobočce zahájil činnost vědecký seminář didaktiky fyziky, věnovaný otázkám modernizace vyučování fyzice. V semináři byly předneseny referáty: *J. Šula*, Didaktika učebního předmětu jako vědecká disciplína (22.1.), *O. Lepil*. Problémy učiva o elektromagnetických kmitech a vlnění na střední škole (18. 3.), *J. Kunzfeld*, Modernizace prostředků pro vyučování akustice (22. 4.), *M. Chytilová*, Nová koncepce vyučování fyzice na základní škole a dosavadní výsledky výzkumu (6. 5.), *J. Skotnický*, Modernizace termodynamických pojmů a vět (29. 5.), *O. Lepil*, Model jako prostředek názornosti v moderním vyučování fyzice (4. 12.).

Pro učitele matematiky přednášeli na metodických besedách: *Š. Malina*, Maďarský modernizační pokus v matematice (21. 2.), *J. Horálek*, O některých výsledcích experimentálního vyučování na základních devítiletých školách (17. 4.), *M. Zedek*, O současném stavu modernizace vyučování matematice (11. 12.). Pro referenty MO přednášeli *M. Zedek* a *M. Jiroušek*.

S. Trávníček přednášel v cyklu přednášek pro řešitele MO a *K. Březina* přednášel pro řešitele FO.

Ve dnech 1.—6. července 1968 pořádala pobočka v Mohelnici letní školu pro učitele matematiky škol I. a II. cyklu. Pro středoškolské profesory přednášeli pracovníci přírodovědecké fakulty UP *J. Metelka* (Teorie svazů), *M. Mažát* (Některé otázky matematické logiky), *M. Zedek* (Poznámky k novému pojetí tradičního učiva na SVVŠ), *J. Jachanová* (Vektorové pojetí analytické geometrie), *L. Sedláček* (Kapitola z moderní algebry), *M. Laitoch* (Urcitý integrál a některá jeho použití na střední škole) a *S. Trávníček* (Teorie míry).

V oddělení pro učitele ZDŠ přednášeli pracovníci pedagogických fakult v Olomouci a v Ostravě: *F. Zapletal* (Množiny a relace), *K. Černochová* (Algebraické struktury), *J. Veselý* (Nové pojetí funkce), *A. Varmužová* (Základy kombinatoriky na ZDŠ), *J. Váňa* (Úvod do matematické logiky), *A. Hartmanová* (Jordanova teorie míry). O současném stavu příprav k modernizaci matematiky na ZDŠ přednášel *R. Horáček* z KPÚ v Olomouci.

Letní školy se zúčastnilo 33 profesorů a 30 učitelů ZDŠ.

Oldřich Lepil

Nitra

Činnost nitrianskej pobočky v roku 1968 sa vyznačovala oproti minulým rokom zvýšenou aktivitou. Opierala sa o úzku spoluprácu s katedrami matematiky a fyziky vysokých škôl v Nitre a s pracovníkmi odborných katedier bratislavských vysokých škôl. Činnosť vychádzala z uznesení zasadaní výboru pobočky, ktoré rozpracovávali príslušné uznesenia Slovenského zjazdu a uznesenia ÚV a SV JČSMF. V plánovanej činnosti pobočka úspešne plnila vytýčené úlohy, a to prostredníctvom osobitných prednášok, prednášok v cykloch, seminára, školení a sústreďení. Prvýkrát prieviedla priame vyberanie členských príspevkov s plným úspechom. Tým sa podarilo upresniť členskú evidenciu.

Za jednu z najúspešnejších akcií v roku považuje výbor pobočky „Letné sústreďenie najúspešnejších riešiteľov Fyzikálnej olympiády kategórie D“ zo Západoslovenského kraja. Túto akciu usporiadala pobočka v spolupráci s Katedrou fyziky Pedagogickej fakulty v Nitre. Sústreďenie bolo zamerané na rozšírenie vedomostí účastníkov a na popularizáciu súťaže FO. Ako prednášatelia s úspechom vypomáhali odb. asistenti Katedry fyziky PF v Nitre — *Gál, Klukanec, Korcová*, ktorí zároveň mali na starosti pedagogický dozor a vnútornú organizáciu sústreďenia. V náplni sústreďenia išlo konkrétne o poukázanie na správny postup pri riešení fyzikálnych úloh, pri precvičovaní ich teoretického riešenia, pri prevode jednotiek do sústavy SI, ako i o ujasnenie pojmov základných a druhotných fyzikálnych veličín a pojmu skalára a vektora. Úspešnou bola i cieľavedome organizovaná fyzikálno-turistická súťaž, ktorá sa uskutočnila na záver sústreďenia.

Ako v minulých rokoch prebiehal (v pokračovaní) seminár o agrofyzike. Seminár sa uskutočnil v spolupráci s Katedrou fyziky Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. O seminár je veľký záujem i z radov nečlenov JČSMF. Po prednáškach prebieha vždy podnetná diskusia. Náplňou seminára, ktorý i v súčasnosti prebieha je problematika vhodného merania termofyzikálnych parametrov, vlhkostnej vodivosti v kapilárno-pórovitom prostredí a problematika merania súčiniteľa klzného trenia zrn v pohybe a v pokoji.

Prednášková činnosť pobočky bola v tomto roku väčšia ako v minulosti. Pobočka vychádzala zo záujmov svojich členov a tak pri mimoriadnych účastiach záujemcov za najhodnotnejšie možno považovať prednášky „Projektívna rovina“, ktorú predniesol prof. dr. *Alois Švec*, DrSc, „Teória informácie a fyzika“ prednesenej prof. dr. *Jánom Vanovičom*, ďalej „Úvod do teórie algebraických invariantov“, ktorú predniesol prof. dr. *Viktor Svitek*, „Sústavy jednotiek fyzikálnych veličín“, prednesenej doc. dr. *Ladislavom Thernom*, „Geometrické priestory“, ktorú mal doc. dr. *Milan Hejný* a celý rad ďalších prednášok.

Ladislav Dunajský

Vážení přátelé,

neustálý růst nákladů na tisk časopisu se bohužel promítne i v tváři Pokroků. Na základě jednání zástupců předsednictva ÚV JČSMF a nakladatelství Academia bylo dohodnuto, že již v tomto ročníku bude nutno zmenšit rozsah Pokroků o 16 stran na číslo, aby bylo možno zachovat původní cenu. Doufáme, že se situace nebude dále zhoršovat a byli bychom rádi, kdybychom se společně dočkali toho, že se naopaklepší.

Děkujeme za pochopení.

Redakce